

บทที่ 4

ผลการศึกษา

4.1 การศึกษาพฤติกรรมกวางผาในสภาพทรงเลี้ยงแบบกึ่งธรรมชาติ

สัตว์ที่ถูกเลี้ยงในสภาพกึ่งธรรมชาติ หรือสัตว์ที่อยู่ตามธรรมชาติ ในการศึกษาพฤติกรรมนั้น หลักการไม่แตกต่างไปจากการศึกษาพฤติกรรมของสัตว์ในสภาพห้องทดลอง หากแต่สภาพแวดล้อมตามธรรมชาตินั้นไม่สามารถจะควบคุมได้ ดังนั้นจึงต้องศึกษาสภาพแวดล้อมไปด้วย การศึกษาพฤติกรรมกวางผาในสภาพทรงเลี้ยงแบบกึ่งธรรมชาติ จะทำให้ทราบแบบแผนของพฤติกรรมกวางผาโดยยึดหลักที่ว่า พฤติกรรมที่เป็นสัญชาตญาณ จะไม่มีการเปลี่ยนแปลงแบบแผนไปแม้จะเปลี่ยนแปลงที่อยู่ หากมีการเปลี่ยนแปลงก็ในเรื่องของความถี่เท่านั้น

การศึกษาพฤติกรรมของกวางผาในสภาพทรงเลี้ยงแบบกึ่งธรรมชาติในครั้งนี้ทำให้ทราบแบบแผนของพฤติกรรมกวางผา ได้แก่

แบบแผนพฤติกรรมส่วนตัว

แบบแผนพฤติกรรมการกินอาหาร น้ำ และ การเลียตัวเอง

กวางผาเพศเมียที่มีอายุมากที่สุดจะเข้าไปกินอาหารก่อน และได้กวางผาตัวอื่นออกไป แบบแผนการกินอาหารคือ กวางผาก็มหันล่างไปกินอาหารในภาชนะใส่อาหาร แล้วเงยหน้าขึ้นมามองไปรอบๆ พร้อมทั้งเลียอาหาร เมื่อเลียหมดจึงหันล่างไปกินอาหารอีก สำหรับอาหารหยาบหรือพืชนั้น กวางผาใช้จุ่มคอดแล้วใช้สันตัวดเข้าปาก เลียเพียงเล็กน้อยแล้วจึงกลืนลงไป กวางผากินอาหารหยาบจากที่ผู้เลี้ยงนำมาให้และหากินเองภายในบริเวณกรงโดยกินใบพืชจากต้นและใบไม้แห้งที่ร่วงหล่นภายในบริเวณกรง และยังพบว่ากวางผาใช้สองขาหน้าปีนกรงเพื่อกินใบไม้จากกิ่งของต้นไม้ภายในบริเวณกรงด้วย

การกินน้ำของกวางผาใช้ปากจุ่มลงในน้ำเล็กน้อยแล้วดูดกินน้ำ หรือใช้ลิ้นเลียน้ำ แล้วเงยหน้าขึ้น บางครั้งหลังจากกินน้ำแล้วแลบลิ้นเลียปาก

การเลียตัวเองของกวางผาพบในเวลาเข้าครุ่และขณะพักผ่อนในตอนกลางวัน การเลียตัวเองพบทั้งขณะยืน และนั่งเลียตัวเอง โดยขย่อนอาหารจากกระเพาะหมักขึ้นมาในปากนำมาเลียอีกครั้งหนึ่ง สังเกตได้จากมีก้อนอาหารเคลื่อนขึ้นสู่ปากบริเวณกระพุ้งแก้มไปงออก หลังจากนั้นจึงเลียให้ละเอียดโดยในช่วงแรกเลียอย่างช้าๆ และเร็วขึ้นก่อนที่จะกลืน ก้อนอาหารใหม่ก็เคลื่อนที่ขึ้นมาตามลำคอเพื่อเลียตัวเองอีก

แบบแผนพฤติกรรมการพักผ่อน

พบในช่วงเช้ามืด กลางวัน และตอนเย็น การพักผ่อนมีทั้งยืน และนอนพักผ่อนโดยจะเลือกพื้นที่ที่เหมาะสม คือ เป็นที่ร่ม มีบริเวณเพียงพอสำหรับยืนหรือนอนได้ ส่วนใหญ่เป็นสถานที่เดิม เช่น ใต้ร่มไม้ใหญ่ รูปแบบของการยืนพักผ่อน คือ เมื่อกวางผาเดินหาพื้นที่ที่เหมาะสม แล้วจึงยืนนิ่งๆ (ภาพ 14) บางครั้งพบการเคี้ยวเอื้องร่วมด้วย ส่วนการนอนพักผ่อนนั้นเมื่อพบสถานที่ที่เหมาะสม แล้วใช้เท้าหน้าข้างหนึ่งตะกุกพื้นแล้วจึงย่อเข่าหน้าลงอยู่ในลักษณะคุกเข่า แล้วจึงนอนลง (ภาพ 13) ท่านอนของกวางผาที่พบจากการศึกษามี 8 ลักษณะ คือ

- 1) พับขาหน้า โดยพับไว้ได้อีกทั้งสองข้าง หรือข้างใดข้างหนึ่ง ขาคู่หลังพับไปข้างหน้า โดยพับไว้ได้สะโพกหรืออยู่ข้างลำตัว
 - 2) พับขาหน้า ส่วนขาคู่หลังเหยียดออกไปด้านข้างลำตัว
 - 3) พับขาหน้า ส่วนขาหลังข้างใดข้างหนึ่งเหยียดออกไปด้านข้าง ขาหลังอีกข้างพับไว้ได้สะโพก
 - 4) เหยียดขาหน้าไปข้างหน้า ขาคู่หลังพับไปข้างหน้า
 - 5) เหยียดขาหน้าออกไปข้างหน้า ขาหลังข้างใดข้างหนึ่งเหยียดออกไปด้านข้าง ขาหลังอีกข้างพับไว้ได้สะโพก
 - 6) เหยียดขาหน้าข้างใดข้างหนึ่งออกไปข้างหน้า ขาคู่หลังพับออกไปด้านหน้า
 - 7) เหยียดขาหน้าข้างใดข้างหนึ่งออกไป ขาคู่หลังข้างหนึ่งพับไว้ ขาหลังข้างใดข้างหนึ่งเหยียดออกไปด้านข้างลำตัว ขาหลังอีกข้างพับไว้ได้สะโพก
 - 8) เหยียดขาทั้งสองออกไปด้านข้างของลำตัว
- การนอนพักผ่อนของกวางผาบางครั้งพบการเคี้ยวเอื้องร่วมด้วย

ภาพ 13 การนอนพักผ่อน

ภาพ 14 การยืนพักผ่อน

แบบแผนพฤติกรรมการนอนหลับ

การนอนหลับของกวางผาพบต่อเนื่องจากการนั่งพักผ่อน โดยมี 2 ลักษณะ คือ

- 1) พับคอ มีลักษณะเหมือนการนั่งพักผ่อน แต่พับคอไว้บนท้องหรือบนไหล่ หลับตาหุบไปข้างหลัง หางแนบกับกัน
- 2) ไม่พับคอ มีลักษณะเหมือนการนั่งพักผ่อน โดยชูคอแล้วหลับตา บางครั้งวางคอแนบกับขาที่เหยียดออกไป หรือวางคอบนพื้นดิน โดยขาที่เหยียดออกไปพับไว้ หลับตา หางแนบกับ

แบบแผนพฤติกรรมการจับถ่าย

รูปแบบของพฤติกรรมการจับถ่ายอุจจาระของกวางผาเพศผู้และเพศเมีย ไม่แตกต่างกัน โดยไม่เลือกพื้นที่ในการจับถ่าย โดยยกหางขึ้น (ภาพ 15) แยกขาหน้าออกเล็กน้อย ส่วนขาหลังจะแยกออกมากกว่า ย่อขาหลังทั้งสองข้างลง ยกหางขึ้น โกงตัว แล้วถ่ายอุจจาระออกเป็นเม็ด ในบางครั้งจับถ่ายอุจจาระร่วมกับพฤติกรรมอื่นด้วย เช่น การเดิน การกินอาหาร กินใบไม้แห้ง การเลียลำตัว เป็นต้น

ลักษณะของอุจจาระเป็นเม็ดกลม รี สีดำ ขนาดกว้างประมาณ 0.4 – 0.6 เซนติเมตร ยาวประมาณ 0.9 – 1.2 เซนติเมตร (ภาพ 16) ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับอายุของกวางผาด้วย

ภาพ 15 การถ่ายอุจจาระ

ภาพ 16 ลักษณะอุจจาระกวางผา

การจับถ่ายปัสสาวะ ในเพศผู้และเพศเมียต่างกัน คือ เพศเมื่อย่อขาหลังลงจนเกือบติดดิน แล้วจึงจับถ่ายปัสสาวะ เพศผู้ย่อลงเล็กน้อย ถ้าไม่สังเกตดีๆ จะไม่ทราบว่ากำลังปัสสาวะ สำหรับลูกกวางผา ไม่ว่าเพศผู้หรือเพศเมียนั้น จะมีลักษณะ การจับถ่ายปัสสาวะเหมือนกวางผาเพศเมีย

แบบแผนพฤติกรรมกรรมการเคลื่อนที่

การเดินของกวางผา ถ้าเริ่มจากการก้าวขาหน้าซ้ายออกไป จะตามด้วยขาหลังขวา จากนั้นก้าวขาหน้าขวา ตามด้วยขาหลังซ้ายตามลำดับ แล้วจึงเริ่มด้วยขาหน้าซ้ายต่อเนื่องกันไป หรือถ้าเริ่มจากการก้าวขาขวามือออกไปก่อน ตามด้วยขาหลังซ้าย จากนั้นก้าวขาหน้าซ้าย ตามด้วยขาหลังขวาต่อเนื่องกันไป

การวิ่งพบในระหว่างการเกี่ยว การก้าวร้าว เมื่อตกใจ และการวิ่งเล่นของลูกกวางผา มี 2 ลักษณะ คือ

- การวิ่งสลับขา มีลักษณะเหมือนการเดินแต่เร็วกว่าการเดิน
- การวิ่งควบ โดยการยกขาหน้าทั้งสองและลำตัวด้านหน้าขึ้น แล้วตามด้วยขาหลัง จากนั้นวางขาหน้าทั้งสองลงตามด้วยขาหลัง แล้วเริ่มต้นใหม่เป็นไปอย่างต่อเนื่อง

การกระโดดของกวางผามีลักษณะเหมือนการควบแต่จะยกขาหน้าสูงกว่า และขาหลังจะย่อลงมากกว่าเพื่อให้มีแรงส่งมากขึ้น พบการกระโดดของกวางผาเมื่อกระโดดไปตามก้อนหิน กระโดดลงจากหน้าผา หรือกระโดดขึ้นไปบนหน้าผา และการกระโดดเล่นของลูกกวางผา

แบบแผนพฤติกรรมกรรมการทำให้สบายตัว

การเลีย กวางผาเลียตัวเองที่บริเวณขาหน้า ขาหลัง ข้างลำตัว ใต้ท้อง บริเวณหลัง บริเวณอวัยวะเพศในเพศผู้ ด้านมโนเพศเมีย การเลียขาหน้ากวางผาจะก้มหน้าลงต่ำ แล้วใช้ลิ้นเลีย การเลียขาหลังนั้น กวางผายกขาขึ้นที่ต้องการขึ้น ลดคอลงต่ำแล้วเอี้ยวตัวไปเลีย บางครั้งพบการเลียขาหลังในขณะที่นอนพักผ่อนด้วย การเลียด้านข้างลำตัวนั้นกวางผาจะเอี้ยวหัวไปด้านข้างแล้วใช้ลิ้นเลีย พบมากในขณะที่ยืน ส่วนบริเวณใต้ท้องพบบ่อยในขณะที่กวางผานอนพักผ่อนสำหรับการเลียใต้ท้องขณะยืนพบว่าการเลียใต้ท้องด้านซ้ายจะยกขาหลังด้านซ้ายขึ้นแล้วหันกลับไปเลีย ส่วนด้านขวาก็เช่นเดียวกันคือยกขาหลังด้านขวาแล้วหันกลับไปเลีย การเลียบริเวณหลังของกวางผานั้นมักจะเอี้ยวตัวมากกว่าทุกๆท่าแล้วตัวคลิ้นเลียที่หลัง การเลียอวัยวะเพศพบในกวางผาเพศผู้เท่านั้น โดยการยกขาหลังขึ้นออกไปทางด้านข้างแล้วเอี้ยวตัวก้มลงไปเลีย มักพบเห็นบ่อยหลังจากปีศสาวะ ส่วนการเลียด้านมโนเพศเมียพบในกวางผาเพศเมียเท่านั้นพบในช่วงที่มีการตั้งท้องและตกไข่ กวางผายกขาหลังขึ้นหนึ่งข้างแล้วเอี้ยวตัวลงไปเลียที่ด้านมโน

การเกา ตามส่วนต่างๆของร่างกายได้แก่ บริเวณใบหน้า ลำคอ และด้านข้างลำตัว การเกาบริเวณใบหน้านั้นกวางผาจะก้มหน้าลงต่ำขยิบขาหน้าไปด้านหลังเล็กน้อยจากนั้นยกขาหลังขึ้นเกาบริเวณแก้ม ใต้คาง โคนหู ซอกหู และสันจมูก พบพฤติกรรมนี้ในขณะที่ยืน สำหรับการเกาบริเวณลำคอ กวางผาเอี้ยวตัวพร้อมกับยกขาหลังข้างเดียวกับคอขึ้นเกา การเกาด้านข้างลำตัวโดยที่ยกขาหลังขึ้นเกา และพบการนำตัวไปยืนถูกับต้นไม้ โตไม้ หรือโขดหิน บ่อยครั้ง

การกระดิกหู พบทั้งการกระดิกหูข้างเดียว และกระดิกทั้งสองข้าง วัตถุประสงค์เพื่อให้ได้แมลง และเพื่อประโยชน์ในการระวังภัยในกรณีที่ได้ยินเสียงผิดปกติโดยกระดิกหูดูไปตามทิศทางของเสียง

การสะบัดหัว พบได้ทั้งขณะยืน เดิน และนอน การสะบัดหัวในขณะยืนนั้นกวางผาจะก้มหัวเล็กน้อยระดับคอเสมอกับไหล่แล้วจึงสะบัดหัวไปมาซ้ายขวา การสะบัดหัวในท่านอนนั้นกวางผาจะยืดคอไปข้างหน้าก่อนแล้วจึงสะบัดหัว แต่ไม่รุนแรงเท่ากับทำยืน

การสะบัดหางพบทั้งขณะที่ ยืน เดิน วิ่ง กระโดด กินอาหาร หรือขณะยืนพักผ่อน และหลังจากขับถ่ายอุจจาระ

การบิดตัวของกวางผาจะพบหลังจากลุกขึ้นจากการนั่งหรือนอนเป็นเวลานานโดยยืดตัวออกไปข้างหน้า ขาหน้าเหยียดตรง แขนงหน้าและชูคอขึ้น โกงหลังขึ้น และแอ่นหลังลง

แบบแผนพฤติกรรมทางสังคม

แบบแผนพฤติกรรมการก้าวร้าว

พฤติกรรมก้าวร้าวของกวางผาที่อยู่ในสภาพกรเลี้ยงมักเกิดขึ้นอย่างรุนแรงในเพศผู้ มากกว่าเพศเมีย การศึกษาในครั้งนี้พบว่า เมื่อนำกวางผาเพศผู้มาปล่อยในกรงที่มีเพศผู้มาก่อนแล้ว และกำลังอยู่ในช่วงเกี้ยวเพศเมีย จะพบความก้าวร้าวสูงและรุนแรง โดยใช้เขาค้นบาดเจ็บ โดยกวางผาทั้งสองตัวจะหันหน้าเข้าหากันก้มหัวลงต่ำ พร้อมกับพุ่งออกไปชนกับกวางผาอีกตัวแล้วใช้เขงัดคู่ต่อสู้ขึ้น เพื่อใช้เขาแทงคู่ต่อสู้ (ภาพ 17)

ในเพศเมียมักพบพฤติกรรมก้าวร้าวในเรื่องของการกินอาหารและการแย่งที่พักผ่อน โดยเพศเมียที่มีอายุมากที่สุดมีความก้าวร้าวมากกว่า พบว่าเพื่อกวางผาตัวอื่นกำลังกินอาหารอยู่ กวางผาเพศเมียที่อายุน้อยที่สุดจะเข้าไปชนเบาๆ ให้ตัวอื่นออกไป แล้วตนจึงกินอาหาร หรือในขณะที่กินอาหารอยู่นั้น ถ้ามีกวางผาตัวอื่นๆเข้ามาใกล้ ก็แสดงความก้าวร้าวโดยการชนให้ตัวอื่นหนีไป

การฝนเขาจัดอยู่ในแบบแผนของพฤติกรรมก้าวร้าว เนื่องจากกวางผาใช้เขาเป็นอาวุธสำหรับการต่อสู้ โดยกวางผาจะนำเขาแตะกับต้นไม้แล้วถูเขาในลักษณะขึ้นลง และจัดเขาไปมา ซ้ายขวา ทั้งโคนเขาและปลายเขา ต้นไม้ที่กวางผาใช้ฝนเขามักเป็นรอยเห็นได้ชัดเจน (ภาพ 18)

ภาพ 17 การก้ำวร้าง

ภาพ 18 รอยฝนเขา

แบบแผนพฤติกรรมกรอมแพ้

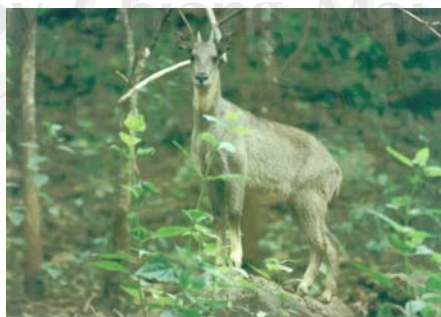
แบบแผนของพฤติกรรมกรอมแพ้มี 3 ลักษณะ คือ

- 1) ขณะกวางผากินอาหารเมื่อกวางผาคตัวที่แสดงการก้ำวร้างใช้หัวดันเบาๆ กวางผาที่ยอมแพ้จะเดินถอยหลังหนีและบางครั้งก้มหัวลงต่ำ หูลู่ไปข้างหลัง แล้วเดินหนีไป
- 2) ขณะยืนพักผ่อน เมื่ออีกฝ่าย เดินเข้ามาใกล้แล้วยืนจ้องหน้า กวางผาที่ยอมแพ้จะก้มหน้า หูลู่ไปข้างหลัง และยืนหันหลังให้ผู้ก้ำวร้าง ไม่มีการเผชิญหน้ากัน
- 3) ในการต่อสู้โดยการชนเขา ฝ่ายที่แพ้ก็วิ่งหนีไป ถ้าผู้ก้ำวร้างวิ่งตาม ฝ่ายที่ยอมแพ้จะนั่งลงโดยพับขาทั้งสอง ก้มหัวต่ำ หูลู่ไปข้างหลัง

แบบแผนพฤติกรรมการระวังภัย และการเตือนภัย

เมื่อได้ยินเสียงผิดปกติกวางผาจะหยุดยืนนิ่งชี้คอสูง หูลู่ไปตามทิศทางของเสียง (ภาพ 19) นอกจากนี้ยังแสดงอาการกระตือรือร้นเกี่ยวกับพื้นดินหรือก้อนหินโดยใช้ขาหน้าข้างใดข้างหนึ่ง หรือสลับซ้ายขวา บางครั้งส่งเสียงร้องออกมา แล้ววิ่งหนีออกไปจากบริเวณนั้น

พฤติกรรมการระวังภัยของกวางผาในสภาพกรงเลี้ยงนั้นจะพบในเพศเมียมากกว่าเพศผู้และพบในกวางผาที่อายุน้อยกว่ากวางผาที่อายุมาก

ภาพ 19 การระวังภัย

แบบแผนพฤติกรรมการเกี่ยวและการผสมพันธุ์

แบบแผนพฤติกรรมการเกี่ยวของกวางผาเพศผู้ นั้น โดยกวางผาจะพยายามเข้าใกล้เพศเมียตลอดเวลา แสดงอาการยัดคอและยื่นหน้าไปหาเพศเมีย เพื่อยกปาก ขยับจมูกขึ้นลง ใช้น้ำลายล้างหน้ายื่นไปยังเพศเมีย เมื่อเพศเมียยอมให้เพศผู้เข้าใกล้ได้ เพศผู้จะเลียบริเวณหน้าตาของเพศเมีย แล้วเดินอ้อมไปยังด้านหลังของเพศเมีย คมบริเวณก้น จากนั้นจึงขึ้นทับเพศเมีย ถ้าเพศเมียไม่ยอมให้เพศผู้ขึ้นทับ จะแสดงพฤติกรรมโดย หันหน้าให้เพศผู้ตลอดเวลา ไม่ว่าเพศผู้จะเดินอ้อมไปทางไหน เพศเมื่อก็จะหันหน้าเข้าหาเพศผู้ และในที่สุดก็จะนั่งลง แล้วกวางผาเพศผู้จึงเดินออกไป

แบบแผนพฤติกรรมเลี้ยงลูก

พบในกวางผาเพศเมียเท่านั้น แม่กวางผาจะเลือกสถานที่ที่ปลอดภัย สำหรับคลอด เมื่อคลอดแล้ว ในสัปดาห์แรกลูกกวางผามักนั่งอยู่กับที่ไม่เคลื่อนย้าย แม่กวางผาเป็นฝ่ายมาให้นมลูก 6 – 8 ครั้งต่อวัน โดยเดินเข้ามาหาลูกแล้วเลียตามเนื้อตัว จากนั้นลูกกวางผาจะยืนขึ้น แหงนคอดูดนมแม่กวางผา ในขณะที่ลูกกวางผามีพฤติกรรมกระดิกหางร่วมด้วย ในสัปดาห์ที่สองลูกกวางผาเริ่มเคลื่อนย้ายที่นอนบ้างโดยอยู่ในสถานที่ที่ปลอดภัย เช่น มีพุ่มไม้หรือโขดหินกำบัง ในสัปดาห์ที่สามลูกกวางผาจะเริ่มออกเดินตามแม่ไม่ห่าง ลูกกวางผากินนมแม่เป็นระยะเวลา 2 เดือน จากนั้นแม่กวางผาเป็นฝ่ายไล่ลูกกวางผา และ ไม่ยอมให้ลูกกวางผากินนม โดยใช้หัวดันเบาๆ

นอกจากแบบแผนของพฤติกรรมของกวางผาในสภาพทรงเลี้ยงถึงธรรมชาติดังที่กล่าวมาแล้ว ผลจากการศึกษาความถี่ของพฤติกรรมต่างๆ ของกวางผา มีดังนี้

ความถี่ของพฤติกรรมส่วนตัว

ความถี่ของพฤติกรรมการกินอาหาร

เวลาที่ใช้ในการกินอาหารสำเร็จรูป เริ่มเมื่อผู้เลี้ยงนำอาหารมาเทในรางอาหารช่วง เวลา 08.30 – 09.30 น. เพศเมียใช้เวลาในการกินอาหารสำเร็จรูปมากกว่าเพศผู้ กล่าวคือ ใช้เวลาเฉลี่ย 8.07 นาทีในหนึ่งชั่วโมง เพศผู้ใช้เวลาเฉลี่ย 3.49 นาทีในหนึ่งชั่วโมง ช่วงเวลาที่กวางผาเพศเมียกินอาหารขึ้นมากที่สุด คือ 8.00 – 11.00 น. และ 16.00 – 18.00 น. ส่วนเพศผู้ใช้เวลาช่วง 9.00 – 11.00 และ 16.00 -18.00 น. (ตารางผนวก ก-1)

สำหรับการกินอาหารหยาดหรือการกินพืชของกวางผานั้น อยู่ในช่วงเวลาเย็นประมาณ 16.00 – 18.00 น. เป็นส่วนใหญ่ เพศผู้ใช้เวลาในการหากินมากกว่าเพศเมีย โดยค่าเฉลี่ยของการกินพืชของเพศผู้เท่ากับ 12.25 นาทีในหนึ่งชั่วโมง เพศเมียเท่ากับ 11.32 นาทีในหนึ่งชั่วโมง (ตารางผนวก ก-2)

กวางผามักกินน้ำในช่วงกลางวัน 11.00 – 15.00 น. ความถี่ในการกินน้ำขึ้นอยู่กับอุณหภูมิของแต่ละวัน โดยเฉลี่ยเพศผู้กินน้ำวันละ 4.29 ครั้ง เพศเมีย 5.58 ครั้ง (ตารางผนวก ก-3)

ความถี่ของพฤติกรรมการเคี้ยวเอื้อง

หลังจากกินอาหาร กวางผาจะพักผ่อนและเคี้ยวเอื้องในช่วงบ่าย มักจะไปยืนหรือหมอบนอนเคี้ยวเอื้องบนก้อนหินที่ใช้นอนเป็นประจำ นอกจากนี้พบการเคี้ยวเอื้องในช่วงเวลาเช้านี้ตั้งแต่เวลา 06.00 – 08.00 น. บริเวณที่กวางผาใช้นอนเพศผู้ใช้เวลาเคี้ยวเอื้องเฉลี่ย 108.58 นาทีต่อวัน เพศเมียใช้เวลาเฉลี่ย 135.66 นาทีต่อวัน (ตารางผนวก ก-4)

ความถี่ของพฤติกรรมการพักผ่อน

ความถี่ของพฤติกรรมการพักผ่อนพบมากในเวลาเช้านี้ 06.00 – 08.00 น. และเวลากลางวัน 12.00 – 16.00 น. เป็นช่วงที่มีอุณหภูมิสูง มักจะควบคู่ไปกับการเคี้ยวเอื้อง เพศเมียที่กำลังตั้งท้องพักผ่อนมากกว่าเพศผู้เพศผู้ใช้เวลาสำหรับการนอนและยืนพักผ่อนเฉลี่ย 200.71 นาที และ 179.18 นาทีต่อวัน ส่วนเพศเมียเท่ากับ 217.95 นาที และ 172.65 นาทีต่อวันตามลำดับ (ตารางผนวก ก-5, ตารางผนวก ก-6)

การนอนหลับของกวางผาจะใช้เวลาช่วงสั้นๆ ในช่วงเวลาพักผ่อนคือ ช่วง 10.00 – 15.00 น. โดยใช้เวลาลับโดยเฉลี่ยในเพศผู้ เท่ากับ 0.221 นาทีต่อชั่วโมง เพศเมียเท่ากับ 0.525 นาทีต่อชั่วโมงหรือเพศผู้ใช้เวลาหลับในช่วงกลางวันประมาณ 2.65 นาที เพศเมียใช้เวลาหลับเท่ากับ 6.3 นาที (ตารางผนวก ก-7)

ความถี่ของพฤติกรรมการขับถ่าย

พบบ่อยในช่วงเช้าหลังจากหยุดพฤติกรรมการพักผ่อน กวางผาจะอุจจาระ แล้วตามด้วยปัสสาวะ ช่วงเวลาอื่นๆ ที่พบการขับถ่ายได้แก่ 09.00 – 11.00 และ 16.00 – 18.00 น. เป็นเวลาที่กวางผากำลังหากิน ความถี่เฉลี่ยการอุจจาระและปัสสาวะของกวางผาเพศผู้เท่ากับ 2.89 และ 3.47 ครั้งต่อวัน เพศเมียเท่ากับ 2.14 ครั้ง และ 2.89 ครั้งต่อวันตามลำดับ (ตารางผนวก ก-8, ตารางผนวก ก-9)

ความถี่ของพฤติกรรมการเคลื่อนที่และการจัดทำ

การเดินของกวางผาส่วนใหญ่ เดินเพื่อการหากิน พบว่าใช้เวลาเดินมากช่วง 09.00 – 11.00 น. และ 15.00 – 18.00 น. ความถี่เฉลี่ยการเดินของเพศผู้เท่ากับ 248.42 นาทีต่อวัน เพศเมียเท่ากับ 216.05 นาทีต่อวัน การวิ่งและการกระโดดของกวางผาในสภาพกรงเลี้ยงพบน้อยมาก ความถี่เฉลี่ยของการวิ่งเพศผู้เท่ากับ 1.42 ครั้งต่อวัน การกระโดดเท่ากับ 0.17 ครั้งต่อวัน สำหรับเพศเมียความถี่

เฉลี่ยของการวิ่งและการกระโดดเท่ากับ 1.68 ครั้งต่อวัน และ 0.21 ครั้งต่อวันตามลำดับ (ตารางผนวก ก-10, ตารางผนวก ก-11, ตารางผนวก ก-12)

ความถี่ของพฤติกรรมทำให้สบายตัว

พฤติกรรมทำให้สบายตัวของกวางผา ได้แก่ การเลีย การเกา การกระดิกหู สะบัดหาง การสะบัดหัว และการบิดตัว ความถี่เฉลี่ยต่อวันในเพศผู้เท่ากับ 3.41 ครั้ง 2.65 ครั้ง 36.34 ครั้ง 178.32 ครั้ง 2.61 ครั้ง และ 0.43 ครั้งตามลำดับ เพศเมียเท่ากับ 2.64 ครั้ง 2.04 ครั้ง 37.43 ครั้ง 175.57 ครั้ง 0.92 ครั้ง และ 1.24 ครั้งตามลำดับ (ตารางผนวก ก-13, ตารางผนวก ก-14, ตารางผนวก ก-15, ตารางผนวก ก-16, ตารางผนวก ก-17, ตารางผนวก ก-18)

ความถี่ของพฤติกรรมทางสังคม

ความถี่ของพฤติกรรมการเกี่ยวพาราตีและการผสมพันธุ์

ในการศึกษาความถี่ของพฤติกรรมการเกี่ยวพาราตีของกวางผาในสภาพที่กรงเลี้ยงในครั้งนี้ พบว่ากวางผาเพศผู้แสดงพฤติกรรมเกี่ยวพาราตีและผสมพันธุ์กับเพศเมียทั้งสองตัว ในช่วงปลายเดือนพฤศจิกายนถึงเดือนธันวาคม 2544 เมื่อตัวเมียตั้งท้องจนคลอดในเดือน กรกฎาคม และเดือน สิงหาคม 2545 และเพศผู้ได้แสดงพฤติกรรมเกี่ยวพาราตีและผสมพันธุ์กับเพศเมียอีกหลังจากที่ถูกกวางผาหย่านมคือในเดือน ตุลาคม 2545 (ตารางผนวก ก-19)

ความถี่ของพฤติกรรมการเลียลูก

พบในเพศเมียเท่านั้น โดยมีความถี่เฉลี่ยของการเลียลูก (ตารางผนวก ก-23) เท่ากับ 2.53 ครั้งต่อวัน และการให้นมลูก (ตารางผนวก ก-24) เท่ากับ 1.28 ครั้งต่อวัน

ความถี่ของพฤติกรรมการก้าวร้าว

ในเพศเมียจะพบพฤติกรรมก้าวร้าวในเรื่องของการแย่งอาหารขึ้นในช่วงเวลา 09.00 – 11.00 น. มากกว่าเพศผู้โดยเฉลี่ยเท่ากับ 1.29 ครั้งต่อวัน ส่วนในเพศผู้จะพบพฤติกรรมก้าวร้าวในช่วงที่มีการเกี่ยวเพศเมีย เฉลี่ยเท่ากับ 0.29 ครั้งต่อวัน (ตารางผนวก ก-20)

การฝนเขาเป็นอีกรูปแบบของพฤติกรรมก้าวร้าวพบความถี่เฉลี่ยของการฝนเขาในเพศผู้มากกว่าเพศเมีย คือ 2.06 ครั้งต่อวัน ในขณะที่เพศเมียฝนเขาเฉลี่ยวันละ 0.47 ครั้ง (ตารางผนวก ก-21)

ความถี่ของพฤติกรรมการเตือนภัยและการระวังภัย

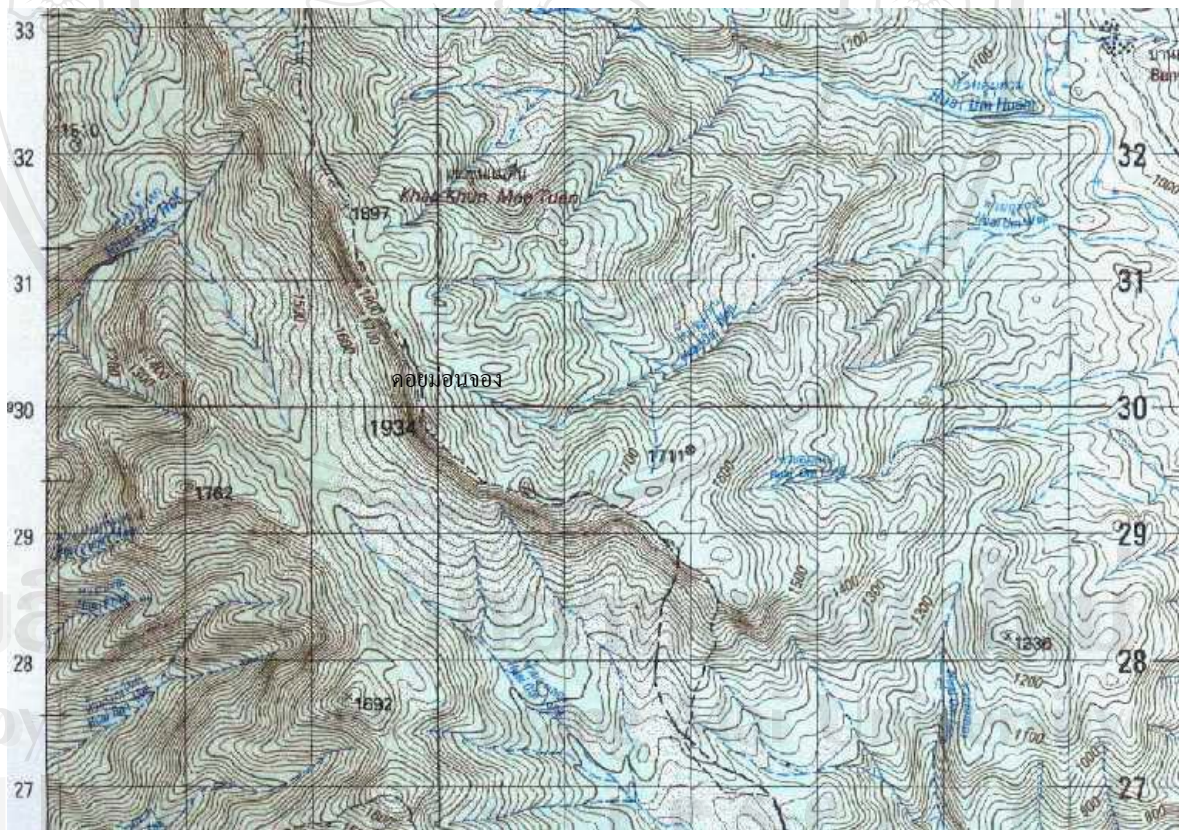
กวางผาเพศผู้ในสภาพกรงเลี้ยงของสถานีวิจัยการเพาะเลี้ยงสัตว์ป่าอมก๋อยมีความถี่เฉลี่ยของพฤติกรรมการระวังภัยเท่ากับ 3.22 ครั้งต่อวัน เพศเมียเท่ากับ 2.53 ครั้งต่อวัน (ตารางผนวก ก-22)

4.2 การสำรวจถิ่นที่อยู่อาศัยของกวางผาบริเวณดอยม่อนจอง

4.2.1 สภาพถิ่นที่อยู่อาศัย และแหล่งหากินของกวางผา

ลักษณะภูมิประเทศ

ภูมิประเทศของเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าอมก๋อยโดยทั่วไปประกอบด้วยเทือกเขา หุบเขาและที่ราบระหว่างเขา มีความสูงจากระดับน้ำทะเล ตั้งแต่ 200 เมตร ไปจนถึง 1,934 เมตร จุดสูงสุดคือยอดดอยม่อนจอง (ภาพ 20) หรือที่ชาวบ้านเรียกว่าหัวสิงห์ บริเวณดอยม่อนจองเป็นสันเขาแคบๆ ยาวประมาณ 6 กิโลเมตร โดยเป็นที่โล่งจากไฟไหม้หญ้าประมาณ 4 กิโลเมตร ซึ่งลามขึ้นมาจนถึงป่าดิบเขา ทำให้ต้นไม้ใหญ่ตาย และเกิดเป็นที่โล่งขยายเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ บริเวณกึ่งกลางของสันเขา เป็นทางราบชัดเจน ลาดหนึ่งของสันเขาที่ลาดเอียงไปทางทิศตะวันออก มีป่าดิบเขาปกคลุมอย่างหนาแน่น ด้านลาดทิศตะวันตก ซึ่งเป็นถิ่นที่อยู่อาศัยของกวางผา เป็นผาหิน (ภาพ 21)

ภาพ 20 แผนที่ระวาง 4743 IV (กรมแผนที่ทหาร, 2547)

ภาพ 21 สันคอยม่อนจอง

ลักษณะภูมิอากาศ

สภาพภูมิอากาศโดยทั่วไป จัดว่ามีสภาพภูมิอากาศแบบกึ่งเขตร้อน (Subtropical climate) คือมีฤดูฝนประมาณ 6 เดือน ตั้งแต่เดือนพฤษภาคมถึงเดือน ตุลาคม และช่วงฤดูแล้ง 6 เดือน ตั้งแต่เดือนพฤศจิกายนถึงเมษายน

สังคมพืชและชนิดพรรณไม้

สังคมพืชโดยทั่วไปของเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าอมก๋อยส่วนใหญ่เป็นสังคมป่าผสมผลัดใบที่ทิ้งใบในช่วงฤดูร้อน แต่ในพื้นที่ที่มีระดับความสูงเกินกว่า 1,200 เมตร จากระดับน้ำทะเลนั้นส่วนใหญ่จะปกคลุมด้วยป่าดิบเขา โดยเฉพาะบริเวณคอยม่อนจองที่มีความหนาวเย็นเกือบตลอดปี ด้านทิศตะวันออกของคอยม่อนจองเป็นป่าดิบเขา ส่วนด้านทิศตะวันตกเป็นพื้นที่ลาดชันสูง ดินตื้น มีลมปะทะรุนแรง การกักเก็บน้ำค่อนข้างเลว นอกจากนี้ไฟที่ไหม้อยู่เป็นประจำทำให้มีไม้ใหญ่ไม่มาก แต่จะพบกระจายเป็นกลุ่มๆ บริเวณร่องเขา พื้นที่บริเวณนี้จึงปกคลุมไปด้วยไม้จำพวกหญ้าและไม้ล้มลุก การศึกษาได้แบ่งบริเวณหน้าผาด้านตะวันตกของคอยม่อนจองเป็น 3 ลักษณะ คือ ลานหินปาร์องเขา และทุ่งหญ้า

ลานหิน เป็นบริเวณที่เป็นลานหินขนาดใหญ่ ไม่มีพรรณไม้ปกคลุม หรืออาจมีหญ้าขึ้นบริเวณรอยแตกของหิน มีความลาดชันสูง มีพื้นที่ทั้งหมดประมาณ 60 เฮกตาร์ กระจายทั่วพื้นที่

ป่าร้องเขา คือ บริเวณร้องเขา หรือตอนล่างของเขา มีพรรณไม้ขึ้นต้นปกคลุมอยู่ ได้แก่ พรรณไม้ป่าดิบเขา เช่น ก่อหุ้ม (*Castanopsis argyrophylla* King.) เหมือดคนตัวผู้ (*Helicia nilagirica* Bedd.) ขมหอม (*Toona ciliata* M.Roem.) เป็นต้น กระจายเป็นกลุ่มๆ ตลอดแนว เทือกเขา

ทุ่งหญ้า คือบริเวณที่ปกคลุมด้วยพรรณไม้จำพวกหญ้า และไม้ล้มลุก มีไม้พุ่มเล็กน้อย ความลาดชันต่ำ พื้นที่นี้อยู่บริเวณตอนล่าง และสันคอยของคอยม่อนจอง

ภาพ 22 ลักษณะคอยม่อนจอง

4.2.2 การใช้ประโยชน์เป็นถิ่นที่อยู่อาศัยของกวางผา

การสำรวจ การใช้ประโยชน์เป็นถิ่นที่อยู่อาศัยของกวางผา ตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ 2547 ถึง เดือน มกราคม 2548 จากเส้นทางสำรวจ 7 เส้น ดังมีจุดพิกัดภูมิศาสตร์ ตามตาราง 3 ถึงตาราง 9 การเดินสำรวจแบบสุ่มในพื้นที่ และโดยการเฝ้าสังเกตโดยใช้กล้องส่องทางไกลเฝ้าสังเกตตามจุดต่างๆ บนคอยม่อนจอง พบเห็นตัวของกวางผาในพื้นที่และพฤติกรรมต่างๆ ได้แก่ กินหญ้า กระโดดไปตามผาหิน ขึ้นพักนอน แต่ไม่สามารถระบุตำแหน่งพิกัดทางภูมิศาสตร์ได้ เนื่องจากเป็นพื้นที่ลาดชันสูง คนไม่สามารถลงไปได้ สำหรับการเดินสำรวจแบบสุ่มเดินในพื้นที่ พบร่องรอยกวางผาได้แก่ รอยเท้า และมูล พบว่ากวางผาใช้พื้นที่บริเวณทุ่งหญ้ามากที่สุด รองลงมาคือ บริเวณลานหิน และป่าบริเวณร้องเขาน้อยที่สุด ตำแหน่งที่พบกวางผา ดังแสดงในตาราง 10

ตาราง 3 ตำแหน่งเส้นทางสำรวจสันเขา

ระยะห่างจากจุด เริ่มต้น(เมตร)	UTM		ร่องรอย	ชนิดป่า
	X	Y		
0	448832	1931994	-	ทุ่งหญ้า
100	448893	1931849	-	ทุ่งหญ้า
200	448946	1931705	กวางผา	ทุ่งหญ้า
300	449007	1931644	-	ทุ่งหญ้า
400	449083	1931545	-	ทุ่งหญ้า
500	449129	1931424	-	ทุ่งหญ้า
600	449175	1931287	-	ทุ่งหญ้า
700	449258	1931150	-	ทุ่งหญ้า
800	449304	1931005	-	ทุ่งหญ้า
900	449441	1930800	-	ทุ่งหญ้า
1,000	449517	1930610	-	ทุ่งหญ้า
1,100	449600	1930443	-	ทุ่งหญ้า
1,200	449669	1930374	-	ทุ่งหญ้า
1,300	449745	1930275	-	ทุ่งหญ้า
1,400	449775	1930146	แก้ง , เลียงผา	ทุ่งหญ้า
1,500	449806	1930002	-	ทุ่งหญ้า
1,600	449791	1929918	-	ทุ่งหญ้า
1,700	449889	1929774	-	ทุ่งหญ้า
1,800	449965	1929621	-	ทุ่งหญ้า
1,900	450072	1929538	-	ทุ่งหญ้า
2,000	450239	1929393	-	ทุ่งหญ้า

ตาราง 4 ตำแหน่งเส้นทางสำรวจตามลำห้วย 1

ระยะห่างจากจุด เริ่มต้น (เมตร)	UTM		ร่องรอย	ชนิดป่า
	X	Y		
0	447832	1931403	-	ป่าดิบเขา
100	447981	1931530	แก้ง	ป่าดิบเขา
200	448064	1931659	-	ป่าดิบเขา
300	448193	1931796	กวางผา, เลียงผา	ป่าดิบเขา
400	448245	1931864	-	ป่าดิบเขา
500	448323	1931971	-	ป่าดิบเขา

ตาราง 5 ตำแหน่งเส้นทางสำรวจตามลำห้วย 2

ระยะห่างจากจุด เริ่มต้น (เมตร)	UTM		ร่องรอย	ชนิดป่า
	X	Y		
0	448203	1931012	แก้ง, เลียงผา	ป่าดิบเขา
100	448300	1930860	-	ป่าดิบเขา
200	448335	1930723	กวางผา	ป่าดิบเขา
300	448410	1930635	-	ป่าดิบเขา
400	448517	1930536	-	ป่าดิบเขา
500	448627	1930369	-	ป่าดิบเขา

ตาราง 6 ตำแหน่งเส้นทางสำรวจตามลำห้วย 3

ระยะห่างจากจุด เริ่มต้น (เมตร)	UTM		ร่องรอย	ชนิดป่า
	X	Y		
0	448203	1931012	กวางผา	ป่าดิบร้องเขา
100	448300	1930860	-	ป่าดิบร้องเขา
200	448335	1930723	-	ป่าดิบร้องเขา
300	448410	1930635	-	ป่าดิบร้องเขา
400	448517	1930536	กวางผา	ป่าดิบร้องเขา
500	448627	1930369	กวางผา, เลียงผา	ป่าดิบร้องเขา

ตาราง 7 ตำแหน่งเส้นทางสำรวจจากกับลำห้วย 1

ระยะห่างจากจุด เริ่มต้น (เมตร)	UTM		ร่องรอย	ชนิดป่า
	X	Y		
0	448203	1931012	-	ทุ่งหญ้า
100	448300	1931037	-	ทุ่งหญ้า
200	448377	1931096	-	ทุ่งหญ้า
300	448472	1931156	-	ทุ่งหญ้า
400	448587	1931221	-	ทุ่งหญ้า
500	448721	1931293	-	ทุ่งหญ้า

ตาราง 8 ตำแหน่งเส้นทางสำรวจจากกับลำห้วย 2

ระยะห่างจากจุด เริ่มต้น(เมตร)	UTM		ร่องรอย	ชนิดป่า
	X	Y		
0	449444	1928866	กวางผา	ทุ่งหญ้า
100	449509	1928935	-	ทุ่งหญ้า
200	449631	1929038	-	ทุ่งหญ้า
300	449725	1929108	-	ทุ่งหญ้า
400	449788	1929159	-	ทุ่งหญ้า
500	449868	1929230	-	ทุ่งหญ้า

ตาราง 9 ตำแหน่งเส้นทางสำรวจจากกับลำห้วย 3

ระยะห่างจากจุด เริ่มต้น (เมตร)	UTM		ร่องรอย	ชนิดป่า
	X	Y		
0	450837	1928587	-	ป่าดิบร้องเขา
100	450981	1928617	-	ป่าดิบร้องเขา
200	451079	1928644	-	ป่าดิบร้องเขา
300	451203	1928684	-	ป่าดิบร้องเขา
400	451328	1928719	-	ป่าดิบร้องเขา
500	451437	1928776	-	ป่าดิบร้องเขา

ตาราง 10 ตำแหน่งที่พบกวางผา

ลำดับ	UTM		ชนิดร่องรอย	จำนวนตัว	ลักษณะพื้นที่
	X	Y			
1	447464	1933098	รอยเท้า	1	ใกล้ลำห้วย,ป่าดิบเขา
2	447182	1930915	รอยเท้า	1	ริมห้วย
3	447153	1932684	มูล	1	ผาหิน
4	448765	1929853	รอยเท้า	2	ทุ่งหญ้า
5	450584	1929006	รอยเท้า	1	ป่ารองเขา
6	450212	1928428	รอยเท้า	1	ทุ่งหญ้า
7	447701	1930779	รอยเท้า	1	ป่าดิบเขา
8	447725	1930776	รอยเท้า	2	ป่าดิบเขา
9	447889	1930430	รอยเท้า	2	ป่าดิบเขา
10	448910	1931661	กองมูล	1	ลานหิน
11	449210	1931010	กองมูล	1	ลานหิน
12	450387	1929223	กองมูล	1	ลานหิน
13	450852	1929006	รอยเท้า	>2	ใกล้ลำห้วย
14	451400	1928985	รอยเท้า	2	ป่าดิบเขา
15	450728	1928975	รอยเท้า	1	ป่าดิบเขา
16	447670	1933015	รอยเท้า	2	ใกล้ลำห้วย,ป่าดิบเขา
17	448830	1931182	มูล	1	ทุ่งหญ้า
18	450270	1929895	มูล	1	ทุ่งหญ้า
19	449399	1928907	รอยเท้า	1	ใกล้ลำห้วย
20	448749	1929940	รอยเท้า,มูล	1	ใกล้ลำห้วย
21	448391	1930709	รอยเท้า	2	ทุ่งหญ้า, ใกล้ลำห้วย
22	450908	1928580	รอยเท้า,มูล	1	ทุ่งหญ้า
23	448163	1931728	รอยเท้า	>2	ทุ่งหญ้า
23	450664	1929139	รอยเท้า	2	ลำห้วย
24	449028	1930555	มูล	1	ทุ่งหญ้า

ตาราง 10 (ต่อ) ตำแหน่งที่พบกวางผา

ลำดับ	UTM		ชนิดร่องรอย	จำนวนตัว	ลักษณะพื้นที่
	X	Y			
25	449400	1930800	พบเห็นตัว	1	ใต้โขดหิน
26	449700	1929700	พบเห็นตัว	3	ทุ่งหญ้า(กินหญ้า)
27	450200	1929400	พบเห็นตัว	2	ลานหิน
28	449100	1930200	พบเห็นตัว	6	ทุ่งหญ้า
29	448800	1931900	พบเห็นตัว	3	ลานหิน
30	449200	1932700	พบเห็นตัว	1	ป่าร่องเขา
31	449600	1929700	พบเห็นตัว	>2	ป่าร่องเขา
32	448800	1931100	พบเห็นตัว	4	ทุ่งหญ้า
33	448700	1930000	พบเห็นตัว	1	โขดหิน
34	449800	1930800	พบเห็นตัว	2	ใต้ผาหิน
35	449700	1929300	พบเห็นตัว	3	ทุ่งหญ้า
36	448900	1930500	พบเห็นตัว	1	ทุ่งหญ้า
37	445100	1928100	พบเห็นตัว	1	ป่าดิบเขา
38	445700	1928700	พบเห็นตัว	2	ป่าร่องเขา
39	448800	1931900	พบเห็นตัว	1	ผาหิน
40	445200	1929500	พบเห็นตัว	4	ลานหิน
41	450500	1929100	พบเห็นตัว	1	ใกล้ห้วย
42	449700	1930200	พบเห็นตัว	1	ลานหิน

4.2.3 ชนิดของสัตว์ป่าที่มีถิ่นอาศัยร่วมกับกวางผา

การสำรวจประเภทและชนิดของสัตว์ป่าที่มีถิ่นอาศัยร่วมกับกวางผาใช้วิธีการสำรวจทั้งทางตรงและทางอ้อม คือพบเห็นตัวสัตว์โดยตรง การสังเกตร่องรอยจากกิจกรรมของสัตว์ป่าที่ปรากฏ สัตว์ที่สำรวจโดยตรงในพื้นที่และบริเวณใกล้เคียงได้แก่สัตว์จำพวกนก (ตารางผนวก ข-3) และ สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม(ตารางผนวก ข-4) เช่น เต่าปูลู (ภาพ 23) และสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม (ตารางผนวก ข-2) บางชนิด เช่น เก้ง เลียงผา หมูป่า อีเห็น ช้างป่า (ภาพ 23, 24) เป็นต้น โดยมีเจ้าหน้าที่ของสถานีวิจัย การเพาะเลี้ยงสัตว์ป่าอมก๋อยเป็นผู้ช่วยระบุชนิดสัตว์ที่พบและการสำรวจทางอ้อม คือ การสอบ

ถามจากเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานในพื้นที่ รวมถึงชาวบ้านบริเวณรอบพื้นที่ โดยให้ดูภาพสัตว์ (โรเบิร์ต มาเธอร์ และ ศิริพงษ์ โทหนองตอ, 2543) จำแนกสัตว์ป่าที่พบเป็น 3 ประเภท คือ

- 1) สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม มีจำนวนมากกว่า 30 ชนิด (ตารางภาคผนวก ข-2)
- 2) สัตว์ประเภทนก มีจำนวนมากกว่า 180 ชนิด (ตารางภาคผนวก ข-3)
- 3) สัตว์เลื้อยคลาน มีจำนวนมากกว่า 20 ชนิด (ตารางภาคผนวก ข-4)

สำหรับสัตว์ที่มีผลกระทบต่อการดำรงชีวิตของกวางผาที่มีถิ่นอาศัยร่วมกับกวางผาในพื้นที่ ดอยม่อนจองและบริเวณใกล้เคียงได้แก่ เก้ง กวางป่า เลียงผา วัว ควาย เป็นสัตว์ที่แย่งอาหารกับ กวางผา ส่วนสัตว์ผู้ล่า ได้แก่ เสือโคร่ง และเสือดาวนั้นไม่พบจากการศึกษาครั้งนี้แต่ทราบจากการ บอกเล่าของชาวบ้านที่ปล่อยวัวในพื้นที่ว่า เสือโคร่งได้ฆ่าวัวเพื่อเป็นอาหาร

ภาพ 23 เต่าปูลู

ภาพ 24 ผุงช้างป่า

ภาพ 25 กองมูลช้าง

4.2.4 พืชอาหารสัตว์

อาหารของกวางผาส่วนใหญ่เป็นพืชจำพวกหญ้าชนิดต่างๆซึ่งกระจายในบริเวณทุ่งหญ้า ตามรอยแตกของหินบริเวณที่เป็นลานหินที่ลาดชันสูง (ภาพ 26) และไม้พุ่มเล็กๆที่กระจายอยู่ทั่วพื้นที่ นอกจากนี้ยังพบกวางผากินหญ้าแห้งในถุดูแล้งด้วย (ภาพ 27) ชนิดของพืชที่เป็นอาหารของกวางผาจากการสำรวจพบ 20 ชนิด ดังตาราง 11

ภาพ 26 หญ้าบนลานหิน

ภาพ 27 หญ้าแห้งในถุดูแล้ง

ตาราง 11 ชนิดพืชที่เป็นอาหารของกวางผา

ลำดับ	ชนิดพืช	ชื่อวิทยาศาสตร์	แหล่งที่พบ
1	หญ้าหวาย	<i>Eragrostis diplachnoides</i> Steud.	ทุ่งหญ้า
2	ตองกง	<i>Thysanolaena Maxima</i> (Roxb.) O.K.	ทุ่งหญ้า
3	หญ้ากาบไผ่	<i>Setaria palmifolia</i> (Willd.) Stapf	ทุ่งหญ้า
4	หญ้ากาย	<i>Eulalia siamensis</i> Bor	ทุ่งหญ้า
5	หญ้าหนวดถั้ว	<i>Heteropogon contortus</i> Beauv.ex.Roem.et Schult.	ทุ่งหญ้า
6	สาบแร้งสาบกา	<i>Ageratum conyzoides</i> Linn.	ทุ่งหญ้า
7	หญ้าคา	<i>Imperata cylindrica</i> Beauv.	ทุ่งหญ้า
8	มะเหลบ	<i>Haracleum siamicum</i> Craib.	ทุ่งหญ้า
9	ก้ามปูหลด	<i>Zebrina pendula</i> Schnizl.	ทุ่งหญ้า
10	โชนดอย	<i>Pteridium aquilinum</i> Kuhn.	ทุ่งหญ้า
11	หญ้าขน	<i>Brachiaria mutica</i> (Forsk.) Stapf.	ทุ่งหญ้า
12	หญ้าเทียน	<i>Impatiens chinensis</i> Linn.	ทุ่งหญ้า
13	หางปลาช่อน	<i>Emilia sonchifolia</i> D.C.	ทุ่งหญ้า
14	เลา	<i>Saccharum spontaneum</i> Linn.	ทุ่งหญ้า
15	แห้วไทย	<i>Cyperus esculentus</i> Linn	ทุ่งหญ้า
16	หญ้าคมบาง	<i>Carex stramentita</i> Boott ex Boeck.	ทุ่งหญ้า
17	ตองกาย	<i>Molineria capitulata</i> (Lour.) Herb.	ทุ่งหญ้า

4.2.5 แหล่งน้ำและโป่ง

เนื่องจากค่อม่อนจงเป็นยอดค่อมสูงจึงไม่ค่อยมีแหล่งน้ำ จะพบเป็นแอ่งน้ำขังบ้างซึ่งจะแห้งไปในฤดูแล้ง แหล่งน้ำที่พบน้ำตลอดทั้งปีคือลำห้วยไม้หก และห้วยอุมลอม อยู่บริเวณด้านล่างของค่อม่อนจง พบโป่งเปี้ยกซึ่งแห้งไปในฤดูแล้งบริเวณทุ่งหญ้านาดล่างของค่อม่อนจง 2 แหล่ง ที่ตำแหน่ง X449514, Y1929201 และ X449303, Y1929173

4.2.6 พื้นที่เกษตรกรรม

พื้นที่เกษตรกรรมที่สำรวจพบจากการศึกษาครั้งนี้เป็นไร่อ้อยที่ไม่มีการทำการเกษตรในช่วงปี
ที่สำรวจ อยู่ในพื้นที่ราบ บริเวณตอนล่างของดอยม่อนจองใกล้ลำห้วยอมลอม ที่ตำแหน่ง X450679,
Y1928949

4.2.7 แหล่งท่องเที่ยว

ดอยม่อนจองจัดว่าเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สวยงาม เส้นทางท่องเที่ยวชมธรรมชาติคือสันคอย
เป็นทางแคบๆ (ภาพ 28) ยาวประมาณ 6 กิโลเมตร นักท่องเที่ยวมักไปเที่ยวในช่วงฤดูหนาวช่วง
เดือน พฤศจิกายน – กุมภาพันธ์ เพื่อชมภูมิประเทศและกุหลาบพันปี (ภาพ 29) พิกัดตำแหน่งนอก
เส้นทางท่องเที่ยวดูตาราง 12

ภาพ 28 แหล่งท่องเที่ยว

ภาพ 29 กุหลาบพันปี (*Rhododendron taiense* Hutchins.)

ตาราง 12 พิกัดตำแหน่งเส้นทางท่องเที่ยวบนดอยม่อนจอง

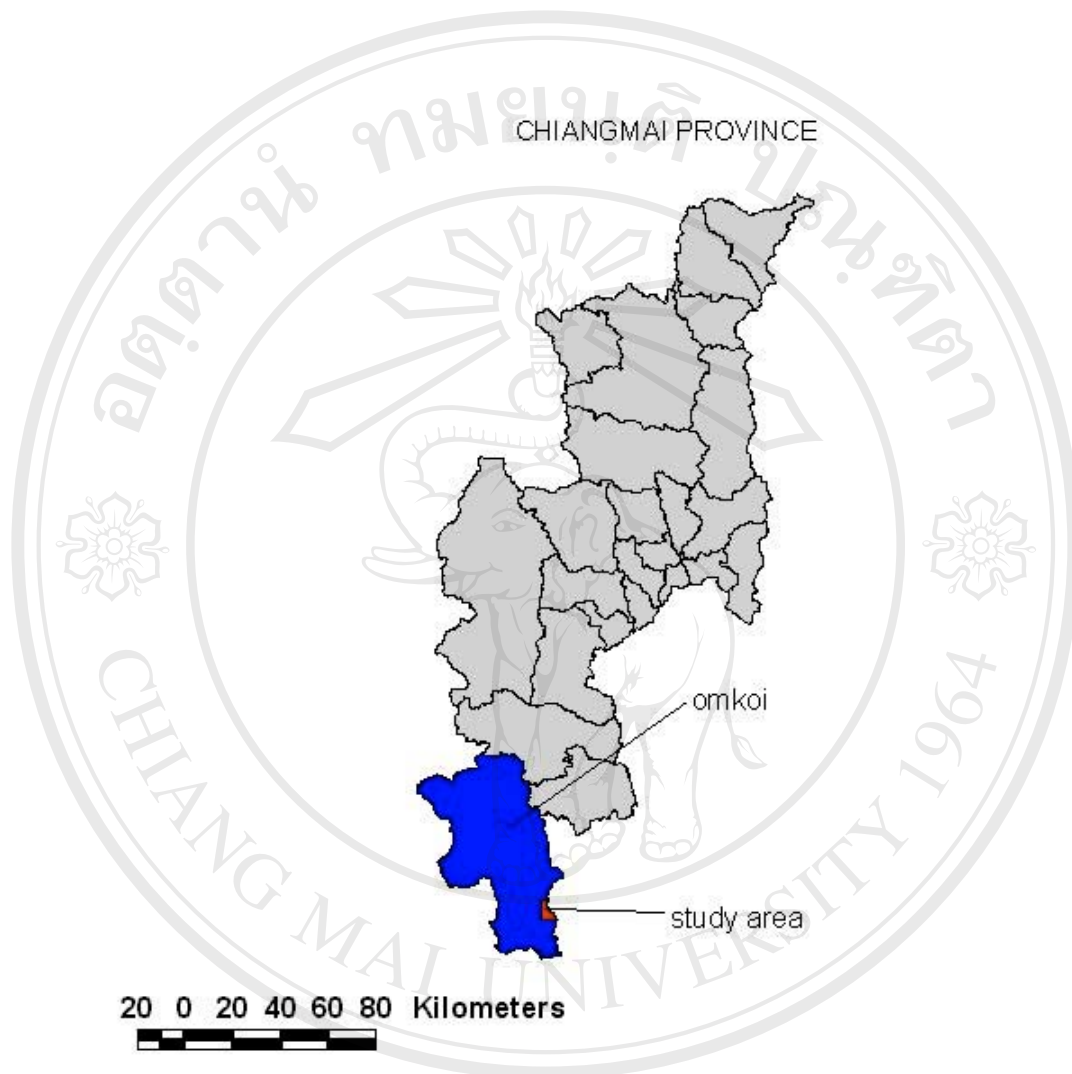
จุดที่	UTM	
	X	Y
1	448194	1933014
2	448252	1932815
3	448299	1932534
4	448674	1932300
5	448862	1931901
6	449061	1931526
7	449213	1931233
8	449412	1930811
9	449623	1930424
10	449776	1930237
11	449799	1929909
12	449963	1929619
13	450198	1929451
14	450702	1929076

4.2.8 กิจกรรมของมนุษย์

ผลการสำรวจกิจกรรมต่างๆของมนุษย์ที่มีในพื้นที่ ได้แก่ การล่าสัตว์ พบเห็นการล่าสัตว์ตลอดช่วงการสำรวจ 18 ครั้ง มีทั้ง การไล่เหล่า การไต่ยีนเสียงปืน การพบเห็นชาวบ้านแบกปืนเข้าไปในพื้นที่ นอกจากนี้ยังพบกิจกรรมอื่นๆ เช่น การตัดไม้ พบร่องรอยการตัดไม้ใหญ่ 3 ครั้ง การตัดไม้ไผ่เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ 3 ครั้ง การหาของป่า รวมทั้งการติดตามหาฝูงวัวควายที่ปล่อยไว้บริเวณดอยม่อนจองและพื้นที่ใกล้เคียง 4 ครั้ง

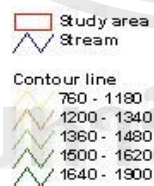
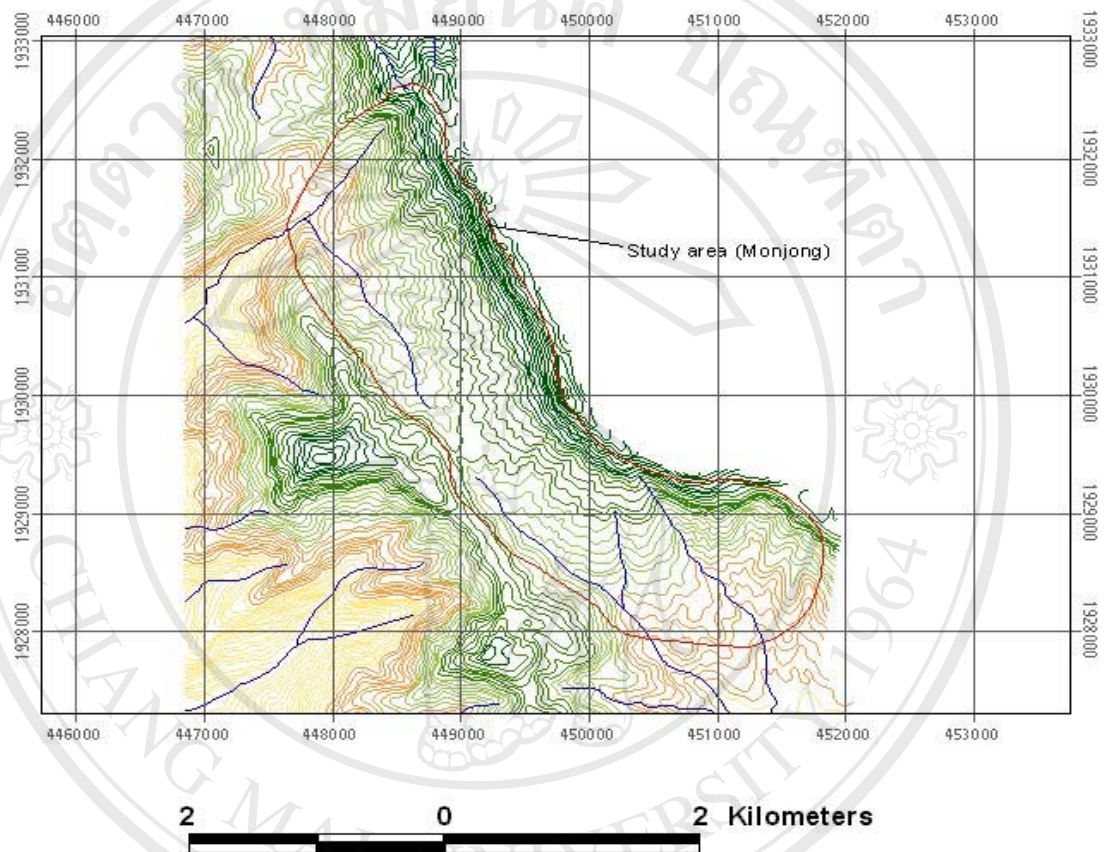
4.3 การวิเคราะห์ถิ่นที่อยู่อาศัยที่เหมาะสมของกวางผาด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

การวิเคราะห์ถิ่นที่อยู่อาศัยที่เหมาะสมของกวางผาบริเวณดอยม่อนจองเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าอมก๋อย อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ (ภาพ 30) โดยใช้ข้อมูลจากการวางแผนสำรวจในพื้นที่ (ภาพ 32) จัดทำข้อมูลในรูปแบบที่ของชั้นข้อมูลต่างๆ ได้แก่ แผนที่แสดงขอบเขตดอยม่อนจองและแสดงเส้นชั้นความสูง (ภาพ 32) แผนที่แสดงลักษณะทางกายภาพของพื้นที่ (ภาพ 33) แผนที่แสดงแหล่งน้ำ และโป่งน้ำซับ (ภาพ 34) แผนที่แสดงเส้นทางท่องเที่ยว (ภาพ 35) แผนที่แสดงพื้นที่เกษตรกรรม (ภาพ 36) แผนที่แสดงบริเวณที่พบสัตว์ (ภาพ 37) พบว่าพื้นที่ที่เหมาะสมของกวางผาบริเวณดอยม่อนจอง (ภาพ 38) มีขนาดของพื้นที่เท่ากับ 5.138 ตารางกิโลเมตร อยู่บริเวณทุ่งหญ้ารวมไปถึงบริเวณที่เป็นลานหินทางลาดเขาด้านตะวันตกของดอยม่อนจอง กวางผาใช้บริเวณทุ่งหญ้าเป็นที่หากิน ใช้พื้นที่ลาดชันเพื่อพักผ่อน

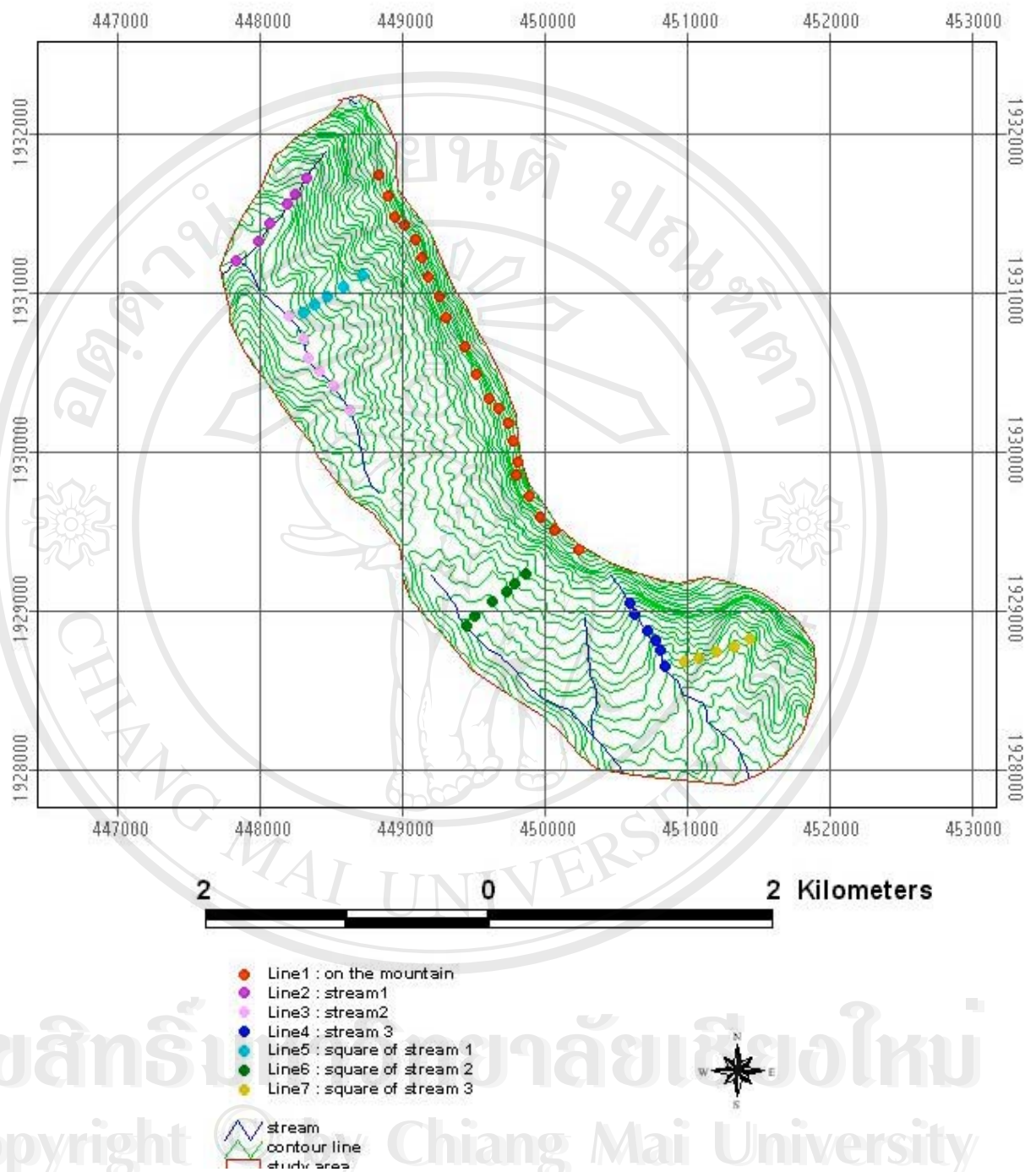
ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
 Copyright © by Chiang Mai University
 All rights reserved

ภาพ 30 พื้นที่ศึกษาในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าอมก๋อยจังหวัดเชียงใหม่

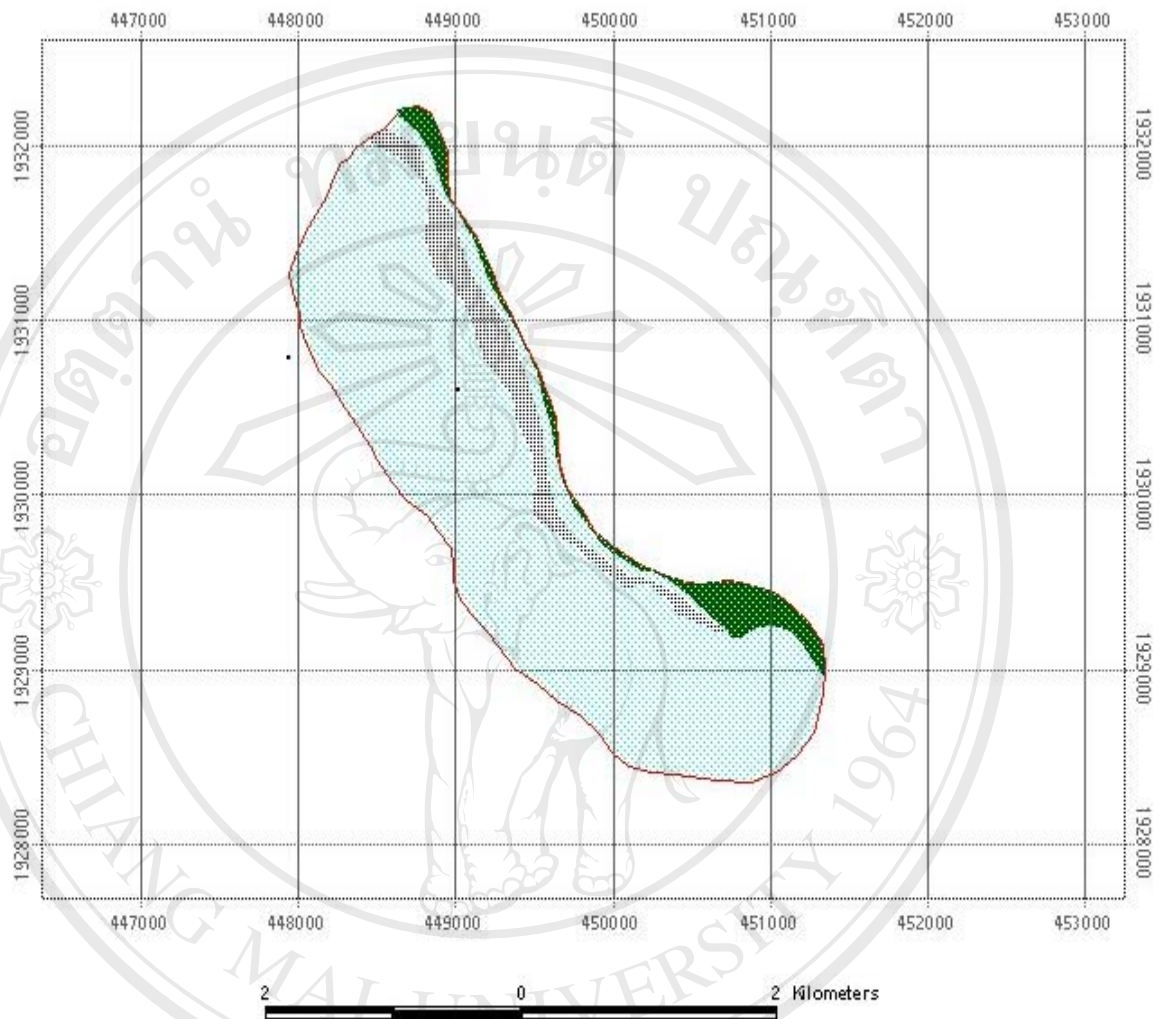

ลิขสิทธิ์ © by Chiang Mai University
All rights reserved

ภาพ 31 แผนที่แสดงขอบเขตดอยมอนจองและเส้นชั้นความสูง

ภาพ 32 แผนที่แสดงเส้นทางสำรวจสัตว์ป่า

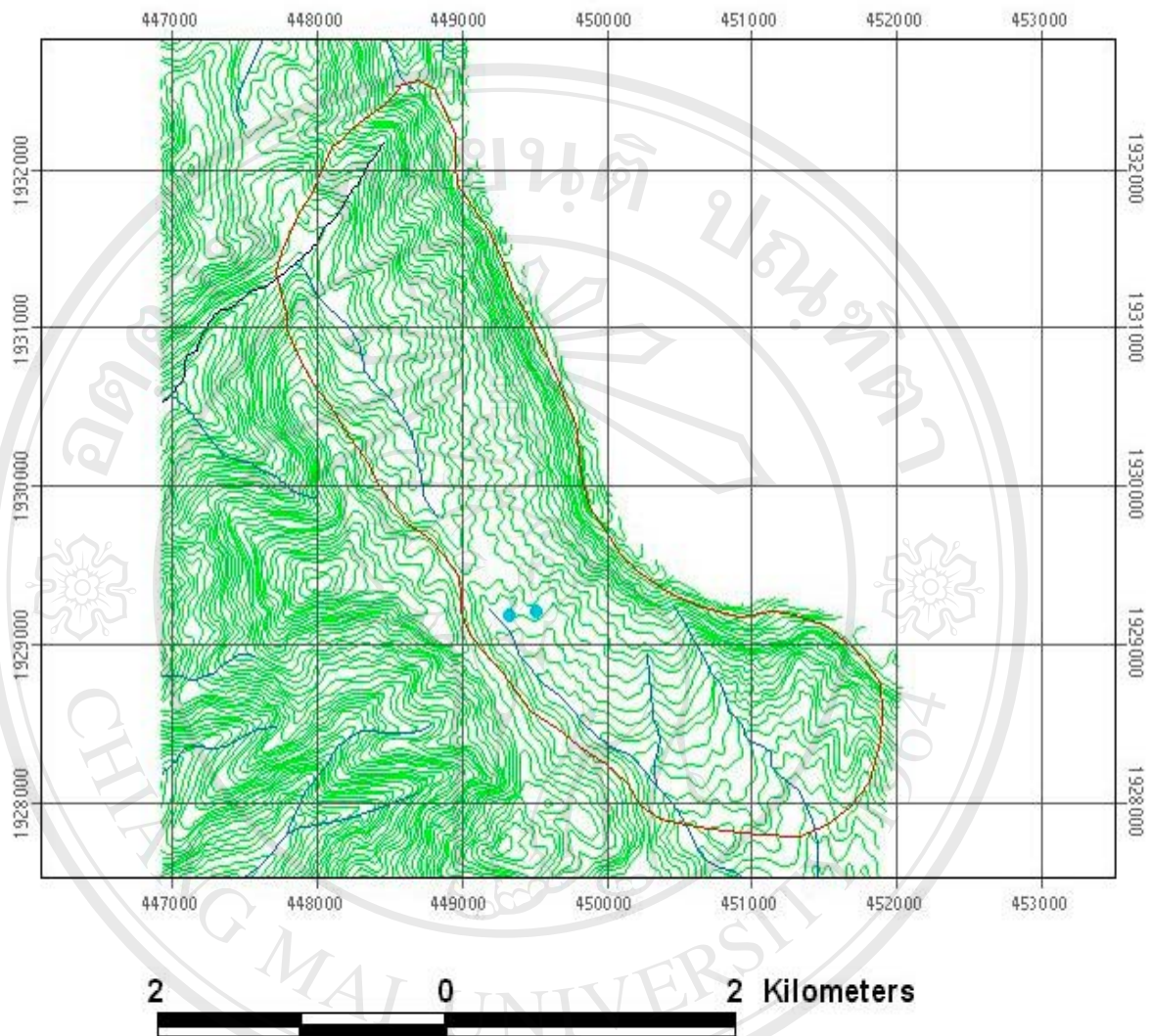
Studyarea

forest
grass
rocky

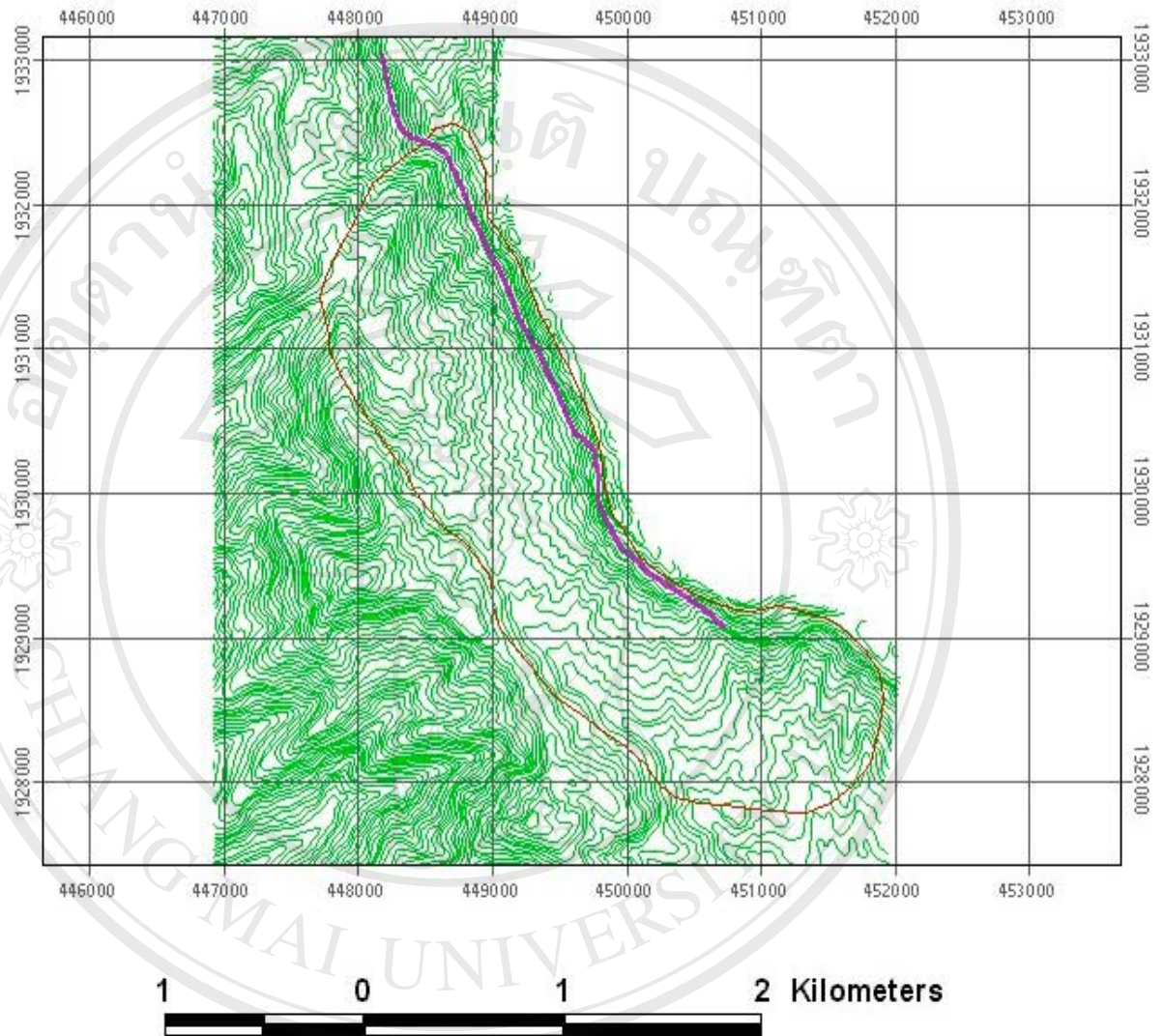
ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved

ภาพ 33 แผนที่แสดงลักษณะทางกายภาพของพื้นที่

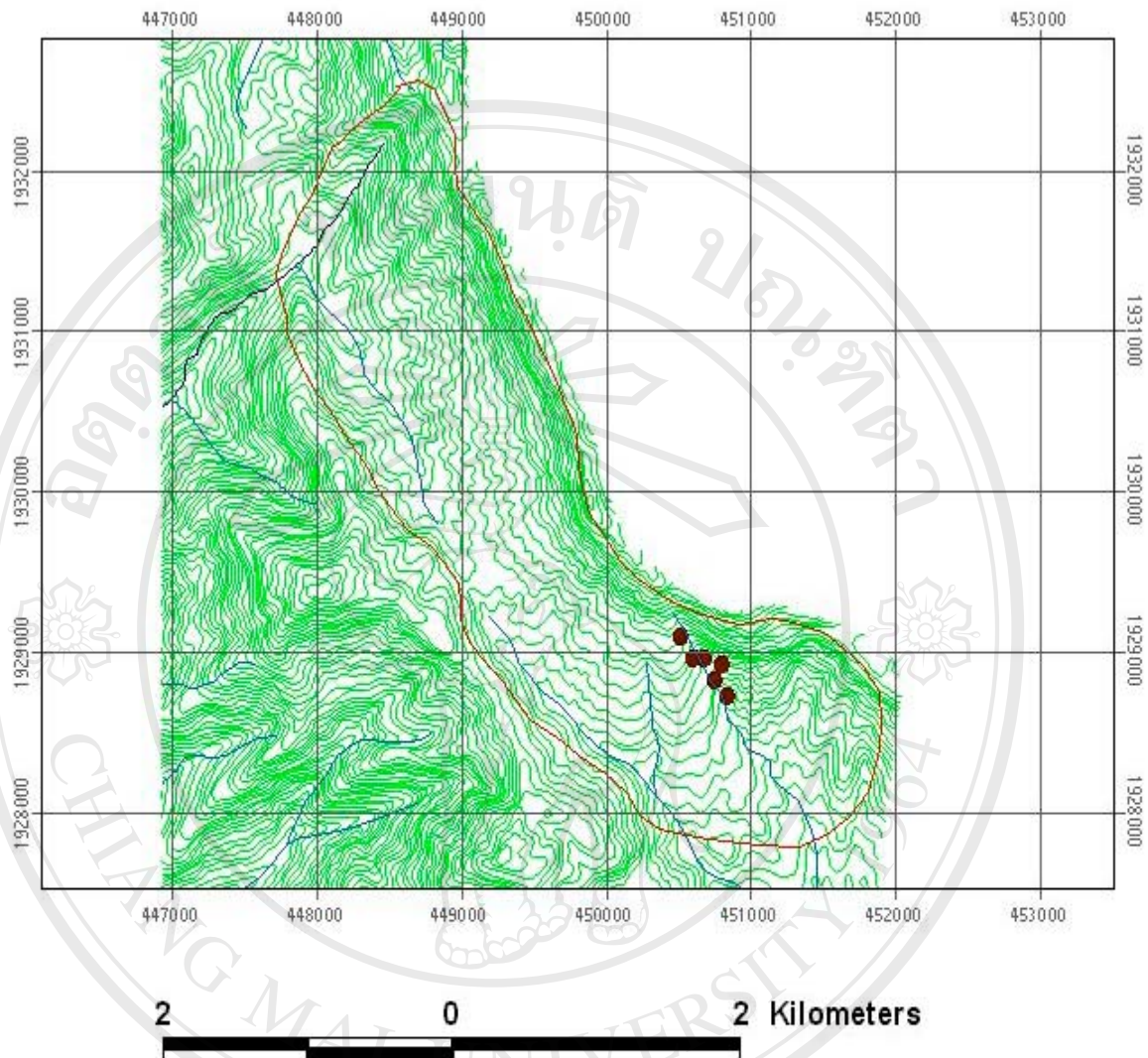
ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
 Copyright © by Chiang Mai University
 All rights reserved

ภาพ 34 แผนที่แสดงแหล่งน้ำและโป่งน้ำซับ

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
 Copyright © Chiang Mai University
 All rights reserved

ภาพ 35 แผนที่แสดงเส้นทางท่องเที่ยว

Study area

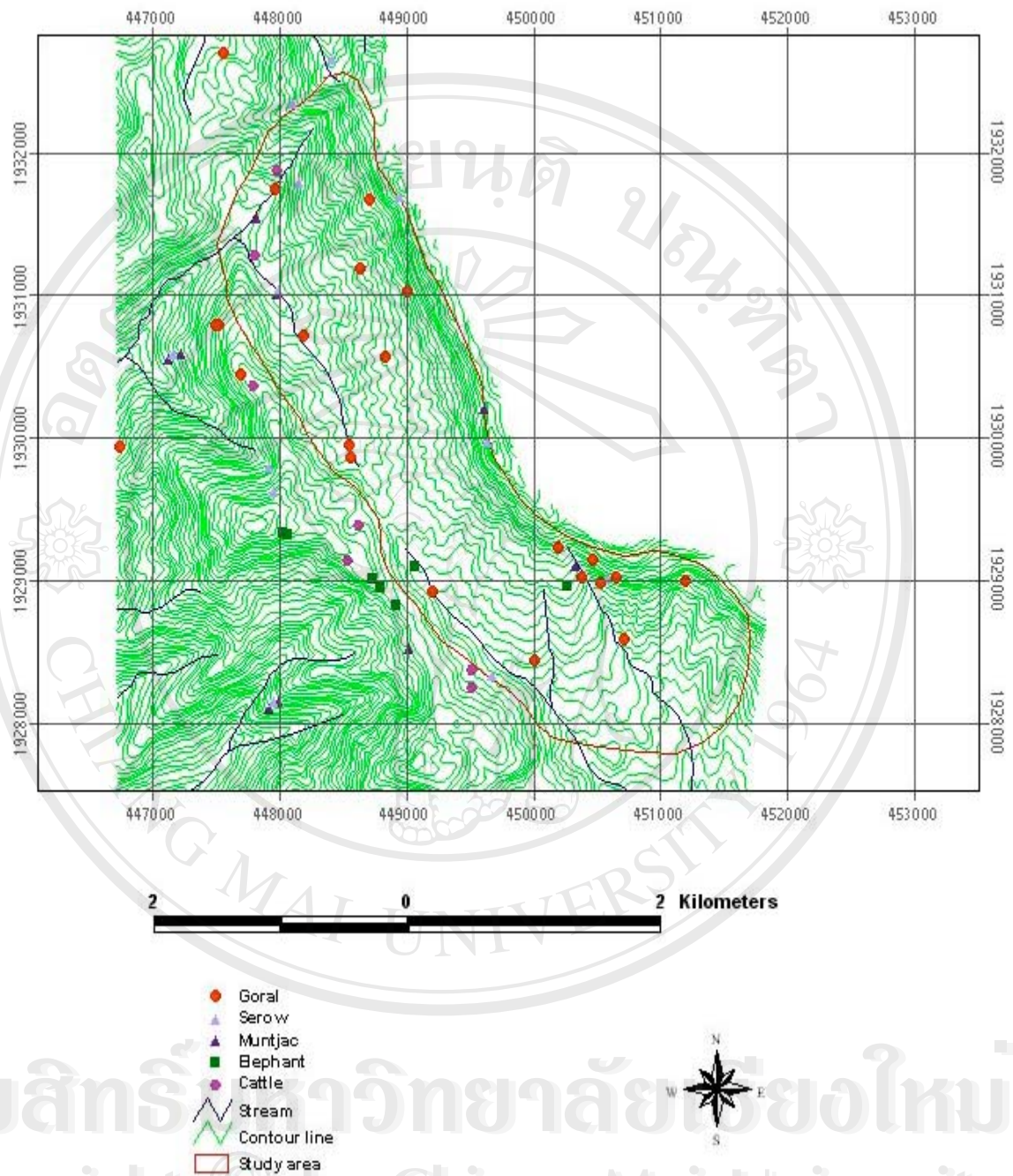
Stream

Contour line

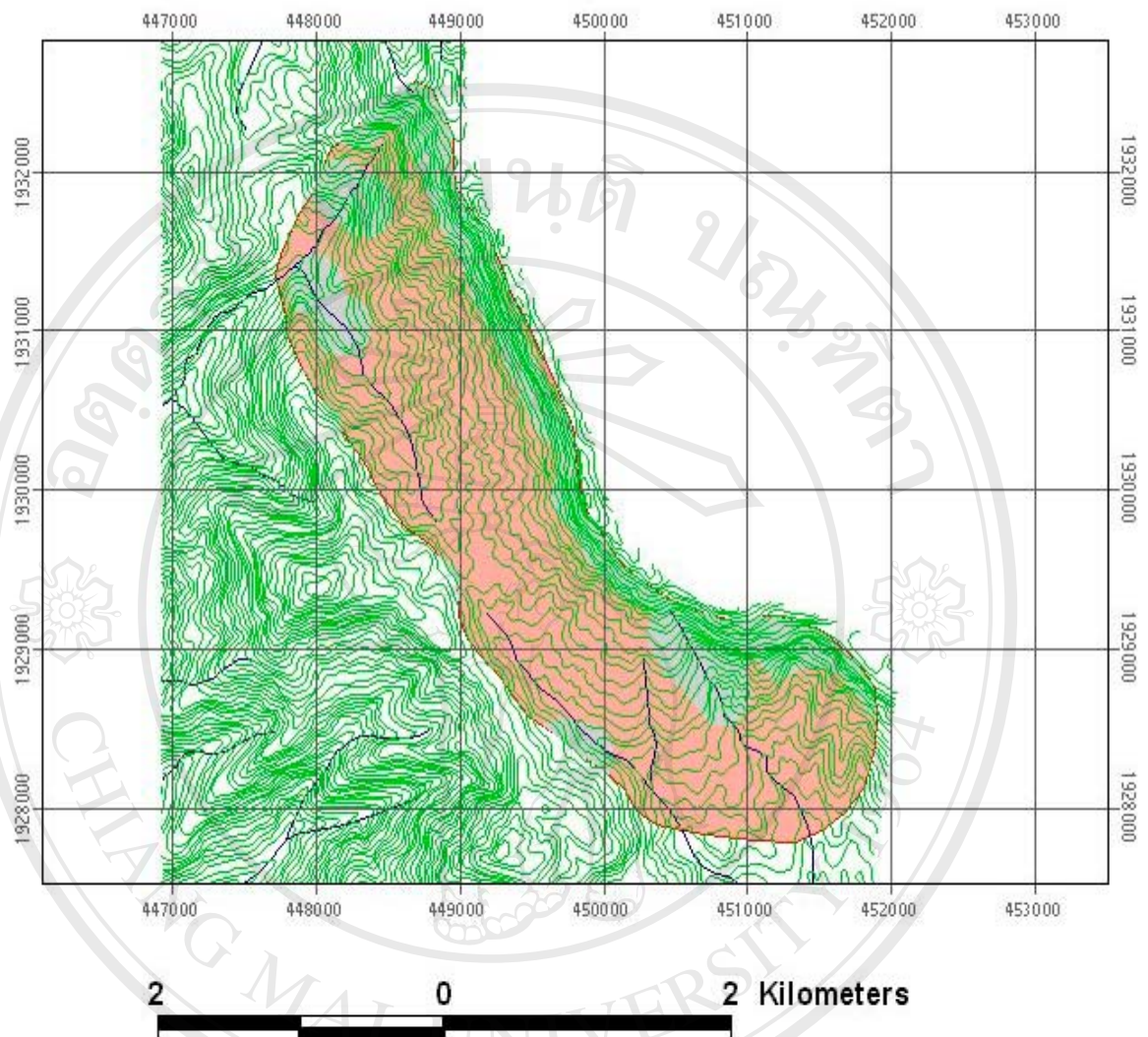
Paddy field

ภาพ 36 แผนที่แสดงพื้นที่เกษตรกรรม

ภาพ 37 แผนที่แสดงบริเวณที่พบสัตว์

ลิขสิทธิ์ © by Chiang Mai University
 All rights reserved

ภาพ 38 แผนที่แสดงบริเวณพื้นที่ที่เหมาะสมต่อกวางผา